

Nro. 40.

A' FELS. CSÁSZÁR, ÉS AP. KIRALY
KEGYELMES ENGEDELMÉBŐL.

Indult Bétsből Kedden November 17-ik napján 1812-dik
esztendőben.

Orosz Birodalom.

A' Frantzia nagy ármáda Oktob. 19-dikén *Moskaut* oda hagyván, *Smolensk* felé közelített, melyről e'képpen írtak *Wilndából* Nov 5-dikén: —,

„A' *Moskauból* ide érkezett leg újabb tudósítások szerént, semmit nem kételkedhattünk az eránt, hogy a' Frantzia fő ármáda, nem fog a' *Moskai* vidéken téli szállásra menni. Olyan mozdulások vétettek észre az ármádánál, melyek azt mütatták, hogy ezt a' véghetetlen nagyságú elégett helytet, az *Orosz Birodalom'* leg első és hajdanában legszebben virágzott fő városának maradványát, oda fogják hagyni a' Frantzia és egyéb szöveteleges seregek. Ez a' vélekedés bé is telyesedik. *Napoleon* Császár Oktob. 19-

dikén oda hagyta a' *Kreml*et, és fő hadi szállását a' *Troiskoi* nevű kastélyba tétette által (Mind ezek az itt következő helyek a' *Moskauból Mosaisk* felé jövő nagy úthoz képeest szólnán, a' bal, vagy *Kaluga* felé menő út felé esnek), a' hol 20-dikban is meg maradt; az után a' maga valóságos czélzásának eltitkolása végett az ármádaival egy oldalfélt való fordulást tétetvén, 21-dikben *Ignatziowba*, 22 dikben pedig *Fominskoibe* jött hadi szállásával; 23-dikban *Borowskban* volt a' Császári fő hadi szállás. Október 22-dikén történt, hogy a' *Trevisói* Hertzeg Marschal *Mortier Wereja* felé fordulván seregével, a' *Sándor* Császár Adjutánsát Gen. *Vincigeródet*, éppen midőn abban foglalatoskodott volna, hogy 500 Kozákokkal a' Frantzia hadi lineán keresztül vágjon, elfogta. —

„Az Orosz ármáda, azóltá, hogy *Moskau* mellett elmenvén a' *Vladimir* felé menő útról eltért és *Kalugához* ért ezett, folytában a' *Naravize* mellett *Tarutinónál* feküdt sántzokkal meg erősítetve lévő lögerben. Azt az egy tsatát kivévén, melly Oktob. 18-dikán a' Frantzia ármáda előljáró tsapatjai és a' Kozákok között történt, 's a' melyben a' Nápolyi Király magát ditsőséggel fedte-bé, mind eddig az ideig tsendesen nyugodott az Orosz ármáda az említett lögerben. Hanem ekkor, t. i. Oktob. 18-dikán, eszébe vevén azt, hogy a' Frantzia ármáda a' *Kaluga* felé menő egyenes úton, feléje útnak indúlt légyen, azonnal felkerekedett a' maga tanyájából, és *Maloiarostawecz* nevű kiseded város felé kezdett nyomútni. *Napoleon* Császár, azonnal, hogy az Orosz ármádanak ezen mozdulását

eszébe vette, a' maga ármádáját, melly már ekkor *Wereja* felé folytatta útját, megállította, és az Olasz Vice-Királynak megparantsólta, hogy a' feléje menő Orosz ármádának menjen eleibe. Generális *Delczon* a' Vice-Király' előjáró seregével Oktober 23 dikén a' *Prottwa* vize bal partjára *Maloiaroslavec*z mellé megérkezett, 's ezen víznek az általmeneteire alkalmas pontját elfoglalván, ott a' hídakat helyre állíttatta. Az Oroszoknak két osztályaik Oktober 24-dikére víradó éjjel a' nevezett várost, és a' víznek jobb partja felől lévő igen jó fekvésű halmokat elfoglalták. A' tsata akkor reggel elkezdődött, és nem soká a' város mellé az egész Orosz ármáda megérkezett. A' *Delczon*, *Broussiers*, és *Pino* vezérlések alatt lévő Oszályok, az Olasz testőrző seregekkel egyetemben, az egész reggelt verekedéssel töltötték el. Az ellenség mindent elkövetett, hogy ezen igen jó fekvésben megmaradjon, de kiverettetett belőlle rendkívül való veszéssel. —

„Oktober' 24-dikén *Gorodina* nevű faluban (*Maloiaroslawetz*től északra valami 1 óra távol-ságra) volt a' Fr. hadi szállás. —

Oktober' 25-dikén az egész Frantzia ármádia azon a' helyen gyülekezett volt *Maloiaroslavec*z városa megett özsze, melly mellyen egy nappal az előtt az ellenséges ármáda feküdt. A' Császár maga is bé ment ezen kis városba; ló háton körül járta a' szélső vigyázók' lineáját; 's az ellenség' fekvését recognoscirozván, a' következendő napon történendő ütközetre nézve minden rendeléseket megtett: hanem az Oroszok magokat 26-dikrá víradó éjjel ismét vissza von-

ván, 's az *Eckmühli* Hertzeg (M. Davoust) az ellenségnek kergetésére hátra hagyattatván, a' Fr. Ármádának több része, ismét *Wereja* felé folytatta útját."

„Azolta, hogy az Orosz Ármáda-magát Október' 26-ikán e'képpen vissza vonta, semmi vereségek nem történtek; a' Fr. Császári fő hadiszállás November' 2-ikán *Wiasmában* volt, és úgy látszott, hogy a' nagy Ármáda a' Duna vize felé folytatta útját."

Azon Olvasóink, a' kik az 1806-ik esztendőbe foyt történetekre vissza emlékezni kívánnak; méltó figyelemetességgel elolvashatják az itt következő levelet. Ezt 1806 ban Deczember 29-dikén írta volt *Moskauból* ennek elégetője Gróf *Rastopschin* a' Császárához. —,

„Császár! Az esküvés', mellyet a' Felséged' kezébe lettettem, hűségem' kezessége Felséged' előtt. Egy keresztény embernek, egy hűséges alattvalónak kötelességét telyesítem, midőn Felségedet bizonyos dolgok eránt figyelemtessé teszem, mellyeknek kitanulására éngem' a' jelenvaló környűállások, az emberek' megesmerése, 's az a' buzgóság vezéreltek, a' melly buzgóság éngem' a' haza ditsőssége, és a' nemesség' megtartatása eránt lelkesít, mellyet a' trónus' gyámolának lenni maga Felséged is megesmért. Ez a' fényes gyűlekezeti (a' nemesség) a' *Pojarsky* és *Minine* lelkétől elevenítettván, mindenét feláldozza a' bazarért, és büszke, hogy az Orosz nevet viselheti. A' militzia (regulátlan katonaság), melly már organizáltatva van, áttalhatatlan gátat teszen a' világ' ellensége eleibé, és meg fogja velle bánatni anuak kívánását, hogy

abba az Istentől oltalmaztatott Országba bérontott, mellybe 100 esztendőktől fogva semmi féle ellenség bétenni nem mérészelte a' lábát. —

„Hanem mind ezek az eszközök, mindezek a' készülétek haszontalanok lesznek, ha a' nép a' képzelt szabadság' megnyerésének óhajtása által a' nemesség' veszedelmére lázasztódik, melly most annyival könnyebben néki adhatná magát a' hünehődésnek, hogy szemei előtt áll a' Frantziák' példája, és elkészítettve van az által a' boldogtalan megvilágosodás által, mellynek a' törvények' és trónusok' feifordulása elkerülhetetlen következései. —

„Az idegeneknek az Orosz birodalomból lett elküldtetések semmi jót nem szült; mivel hogy 40 idegen között alig találtatott egy, a' ki arra határozta volna magát, hogy eltávozzék azon országból, mellyben az idegen betsültetik, és szerentsés lehet. A' Frantziák, a' kik ezen környülállások között nálunk a' hazafiúi hitet letették, azt tsak félelemből, vagy az itt maradhatás' kívánásából tselekedték, de le nem tettek leg kissebbet is abból a' hajlandóságból, mellyel az Orosz Birodalom' ártalmára törekednek; tsak Napoleont várják, hogy szabadokká tehesék magokat. Császár! tisztítsa meg Felséged ezektől az Orosz Birodalmat; parantsólja meg Felséged, hogy a' papokon kívül mind küldetessenek - ki a' határról ezek az istentelenek, kiknek boldogtalan befolyások az eltévedett alattvalóknak lelkeket és elméjeket megvesztegeti. —

„Hivatalom, esküvésem, lelkemesmérete parantsólják, hogy megfeleljek szent kötelességemnek, szemei éleibe terjesztvén Felségednek az

igazságot. A' Mindenhatónak nevében kérem tehát Felsőgedet, hogy az elmúltakra, a' jövődre, a' *Stepanoff* árulásaira, az elméknek indulatjaikra, a' *Philosophiára*, a' *Martinistákra*, és a' *Moskai* milítzia' *Kommendánsának* választására emlékezzék. Mutassa magát néhány napokig ezen fő városban, hogy Felsőges jelenléte az egyenetlenkedés, a' törvényekről való elfelejtkezés, 's az előljáróknak megvettetése által csaknem egészen kióltatottszeretetet, a' lakosok' szíveikben eleveníttse fel. —,

„Felsőgednek

„alázatos és hűséges szolgája
Gróf *Rastopschin*.

Ezt a' levelet minden jegyzés nélkül adta-ki a' *Monitör*. Ugyan ezen alkalmatossággal több Orosz leveleket is adott-ki. Ilyen *Gen. Markoffnak* egy levele, mellyet ő *Moskai*kból a' múlt Sept 5-dikén küldött *Rastopschin*hoz. Ennek elején az Orosz nagy tábornak akkori mozgásairól ír (mellyek már elégge tudva vagynak), 's e'képpen végzi szavait: — „*Barklay de Tolly* folytatásban megmarad az első ármáda vezérlésében és a' hadi ministerségben. Még mind folytatja a' —ral (nem íratik kivel) való levelezést. Rút magaviseletieért semmit sem szóllottak néki; de úgy látszik, hogy *Hertzeg Kutusow* azért tétetett a' két ármádának fő vezérjékké, hogy azoknak addig vólt két vezérjeik (*Barklay de Tolly*, és *hertzeg Bagration*, ki már meghalt), nem voltak egymással egyetértésben.“

„*Markoff*.

Ezután következnek még a' *Monitör*ben valami *Leppich* nevű embernek három levelei, ki,

nek neve után azt a' jegyzést teszi a' Moniör, hogy ez a' *Leppich* nem egyéb, hanem egy *charlatan mechanicus*, 's miat látszik a' már tudva lévő pokolbéli machinának (a' nagy levegői golyóbisnak) igazgatója volt légyen. a' kinek *Rastopschin* küldözte a' munkához kívántató sok pénzt. —

Ennek háromlevelei *Rastopschin*hez ezek: —

1)-ső levél. Aug. 11-dikén 1812: — „Kérem az Urat, küldjön ezen alkalmatosságtól Bankó Obligátiókban 12,000 Rubeleket. Tisztelem Ex.ádat, és vagyok, etc. —“

„*Leppich*.

2) dik levél; Sept. 5-dikén, 1812: — „Nem képzelheti Exc.ád, melly sok munkába kerüljön nékem az én golyóbisomnak megkészítése. Dolgosaimnak leg kisebb gyakorlottságok sem lévén a' munkában, mindenhez magamnak kell látni, 's minthogy oroszúl nem tudok, tsak német embereket vehettem-fel. Mind ezek az akadályok meggátoltak abban, hogy ma a' levegőbe felevezhessek. Végezetre tsakugyan készen van már most a' golyóbis. Holnap déltájban tsalhatatlanúl fel fogok evezni, 's néhány óráknak eltelések után, *Moskauból* leg alább meszszénéző tsóvel szemlélni lehet a' golyóbist a' levegőben. —“

„*Leppich*

3)-dik levél; Sept. 8-dikén, 1812: — „Gróf uram! nem képzelheti Exc.ád, melly sok nehézséggel kell küszködnöm, hogy feltételemben felne süljek; mindenek között pedig leg inkább kedvetlenít az, hogy tegnap, mikor már mindenek készen vóltak, a' machina' rúgói nem tettek ol-

lyan szó'gálatot, a' millyent kellett volna tenniük, mivelhogy az atzél, mellyből készültek, rossz volt; szárnyaim' segedelmek által tsakugyan jól felment a' machina: de ekkór a' rúgók törték el, melly miatt félbe kellett hagynom a' munkát. A' golyóbis meg van töltve, 's a' több hozzá tartozó készületek is mind jó rendben vannak; nagyon megörvendezsine Exc.ád, ha mind ezekről személyesen meggyőződni kívánván, a' maga jelenlétével megtisztelne. Ezen időhaladásnak, mint mondánk, egyedül tsak a' rossz atzél az oka, pedig egész Moskauban nem lehet ennél jobbat találni. De megígérte nékem egy valaki, hogy szerez jó atzét, 's az által ki fog éngem' segélleni a' bajból, 's azután mindenek jól fognak menni."

(Már jó ideje, hogy megjegyezték a' közönséges levelek, hogy ez a' levegői golyóbis, az egész hozzá tartozó históriával, levelezéssel, 's lármával egyetemben, nem egyéb, hanem tsak vakítás, és arra szolgáltató fogás volt, hogy a' Moskai lakosok meg ne sajdíthassák azt, hogy ezen város azon esetben, ha a' Frantzia ármádat oda tsakugyan bé kell botsítani, minden szegletein meg fog gyújtatni; a' mellyre használtattak végezetre valósággal is azok a' gyújtó eszközök, mellyeken *Leppich* olly sokáig munkálódott más szín alatt).

A' *Smolenski* és *Moshaiski* tsatáról is jöttek ki újabb és hosszú tudósítások; de ezek is mind tsak a' régibb és már tudva lévő dolgokat adják más szókkal elő, melyre nézve most elhalgatjuk őket.

Még Octóber 14-dikén e'képpen írt volt egy Frantzia tiszt Moskwából a' Párisi újságírókhoz, név szerént a' Journal de l' Empir' kiadójához: —,

„Naponként érkeznek hozzánk a' segítségek; ármádáink rettentő tekintetet mutatnak: ennekfelette meggyógyult sebesséink is nagy számmal visszaérkeztek már Regimentjeinkhez, a' kiknek meggyógyulásokat különösen segéllette az itt lévő egészséges levegő, 's az idei szép idő. A' szerentse minden tekintetben kedvez nekünk; a' tél közönségesen hamar bé szokott itt állani; nekünk leg szebb őszi idők járt. Ez előtt tsak két nappal láttuk esni a' havat. Minden készüléteket teszünk a' téli szállásokra való menetelhez. Egy ország sints a' világon, a' hol az emberek jobban hozzá vólnának készűlve a' téli hideghez, mint itt; mellyet még nagyobb tökéletességre fog itt vinni a' Frantzia industria. Alig lehet azt a' könnyűséget képzelni, mellyel a' mi katonáink minden féle climához hozzá tudnak szokni, 's mindenféle szokásokat és rendtartásokat fel tudnak venni. Egyátallyában nintsen semmi fogyatkozásunk; jó ruhánk van; elég tüzi fánk, elég eleségünk van. A' mi az időtöltésbéli gyönyörűségekkel illeti, meg kell vallanunk, hogy ezen tekintetben nints ugyan semmi bőségünk; de theátrumunk is van olyan, a' millyennel Páris-tól 700 óra távolságra megelégedhetünk. Olykor olykor szemlélünk megérkezni hozzánk Orosz szökevényeket is, a' kik többire Lengyelek lévén, honnyi zászlóik alá térnek vissza. Mind ezek egy szájjal erősítik, hogy az Orosz ármá-

da rossz állapotban van; a' tsapatoknak csak az első sora áll rendes katonákból, a' többek tsupa paraszt rekruták, rossz a' fegyverek és ruházataik. Napoleon Császár csak nem szüntelen lóháton ül; alig telik-el egy nap, a' mellyen mustrát ne tartana, vagy új sántzoknak építetések eránt ne tenne rendeléseket, vagy az ispotályokat meg ne látogatná. Ez a' szüntelen való mozgás igen hasznos az egészséginek; 20 esztendőnek lefolyások alatt soha nem vólt ő F. ne egészségesebb, mint a' fegyvertörés és a' tábori viszontagságok között."

Melly zürzavarosok lehettek az Orosz birodalom északi részeiben 's különösen Petersburgban September' utolsó 's Oktober' első heteiben a' környülállások, megítélhetni a' következő levélből: —,

„Stockholm Oktober' 20-dikán. Minden tudósításaink, mellyeket az Orosz Birodomból veszünk, igen keservesek. Petersburgból minden felkelhető vagyon, a' minek csak valami betse van, rész szerént *Archangelbe*, rész szerént Finnland ába hordattatik nagy sietséggel. Az *Abbó* levelek szerént olyan útasítás érkezett oda, hogy *Báró Armfeld*, kire a' van, mint mondják bizva, hogy ezen városban az Orosz Császári familia számára szállásokat készítsen, minden órában meg fog oda érkezni, abban az esetben, hogy ha ő Felségek Pétersburgot oda hagyni kén-telenítenének. Innen a' Stockholmi kikötőhelyből sok üres hajók eleveztek-el *finnlandia* felé, azért, hogy olyan portékákat rakjanak ott fel, a' mellyek bátorságnak okáért Svétziába küldet-tének által. — Nállunk egyéb eránt mostanában minden hadi mozgások megszüntek; Regem-nejjeink téli szállásokra mentek. — Némelly kül-ső levelek szerént olyan készülétek vétetődtek észre a' *Cronstadt* kikötőhelyben, hogy az Orosz hadi hajós sereg abban az esetben, ha a' Fran-zia ármáda miatt veszedelemmel találna fenyc-

gettelni, azonnal elevezhessen az Angliai kikötőhelyekbe.

Török Birodalom.

Oktober 10-dikén írták Konstantinápolyból, hogy a' pestis, melly ott egy időltá uralkodni kezdett, kegyetlenséggel dühösködik. Azon emberek' számát, a' kik itt a' döghalálnak már áldozatjává lettek, a' belső várost és annak külső részeit együtt vévén, 70 ezerre teszik. Vagy két rendbéli nagy égés is sok pusztítást tett a' külső városokban mostanság. Az elégett házak, magazinumok, és kalmárbóltok' száma ezerre telik.

Hasonló kegyetlenséggel kezdett a' pestis dühösködni *Smirnában* is; sőt *Adrinapolyban* is mutatni kezdette már a' maga nyomait. Valami kereskedő hajók, mellyek az Orosz partok mellől érkeztek meg a' Konstantinápolyi kikötőhelybe, azt a' hírt hozták, hogy az *Odessában*, ezen népes és nevezetes kereskedő Orosz városban egy időtől fogva uralkodni kezdett pestis, már Krimiába is által hatott volna.

A' leg újabb újságaink czék:

A' legújabb tudósítás, a' melly ma a' Fr. nagy armácától kezűnköz érkezett, *Moskauból* Oktober' 23 dikán, *Warschauból* pedig November' 10-dikén indult. A' veleje ennyiben áll: —,

„Napoleon Császárnak *Moskauból* Oktober' 19-dikén történt elávozása után, a' *Trevisói* Herceg (M. *Mortier*) hagyattatott hátra a' *Kremelben*, oly rendeléssel, hogy minden katonai épületeket és erősségeket vettessen fel, a' mit ő 23-dikban reggeli 2 órakor telyesítvén, azután onnét a' leg hátulsó sereggel eljött. Minthogy pedig H. *Kutusow* az Orosz armárával még ekkor is oda nem hagyta vala azon tanyáját, a' melly *Kalugához* képepest északra oldalfélt állott, tehát a' Frantzia armáda olyan oldalfélt való fordúlást tett arra felé, a' *Borowsk* felé menő országúton, hogy ezáltal a' nehézbagázsianak és az armáda több részének *Smolensk* felé való út-

ja, fedeztessék (Ez a fordulás okozta azokat a verekedéseket, melyekről újságunk elején a *Wilnai* tudósításban rövid leírás tétetett).

Marschal *Victor* és *St. Cyr*, seregeiket a Duna bal partja mellett *Ulánál* össze tsatolták, hogy *Polotzknál* a *Wittgenstein* armádájának dolgot adjanak.

A Hertceg *Schwartzenberg* vezérlése alatt lévő Austriai segítő armádától a folyó hónap 5 dikén indultak utolsó tudósításaink. Az ő Hertzegsége fő hadi szállása ekkor *Bielskben*, előjáró tsapatja *Orlában* (a *Nrew* felső részei felé ezen víznek bal partja felől) állott.

Spanyol Ország.

A Spanyol Király *Jósef Napoleon* a Párisi újságok szerint Oktober 16 dikán indult vissza, az úgy nevezett Közép és a Marschal *Soult* vezérlése alatt lévő Déli armádákkal Madrid felé.

Azt írják *Vittoriából*, hogy azok a Frantziák, a kik az Anglusoknak *Burgos* mellől való eltávozások után ezen várba bementek, Generális *Dubroint*, a ki ezt oly díszéretesen el talmazta és megtartotta, győzede mi szekerbe fűtették, és úgy hordozták széllyel az úttzán.

Annak a Frantzia seregnek számát, mely a Királlyal *Madrid* felé nyomúl, 80 ezerre teszik a Párisi újságok, és azt erősítik, hogy ez a sereg már megérkezett volna Madridba. Marschal *Sachet* hátra maradott *Valentziában* ezen tartománynak az *Alicantében* tanyázó Anglus és insurgens seregek ellen való fedezésére.

Hír - adás.

Ezeunel híruí adatik, hogy az Ungvári Királyi Kamerális uradalom, a folyó esztendőben Deczembernek 23-dikán, egy itt Ungvár városában lévő Apatikáját a mellette lévő házzal együtt, a mely két szobából, egy konyhából, és egy labororiumból áll, *licitatio* által eladat tatja, melyre nézve a kiknek a megvevésire kedvük leszen, az írt napon megjelenhetnek.